

NV Port of Harlingen

Port Environmental Review System

Publieksversie - 2020

Port Environmental Review system

Publiekversie – 2020

Versie: Definitief

Datum: februari 2020 | Harlingen

Ecoports

Ecoports is in 1997 geïnitieerd door een aantal Europese havens. Sinds 2011 is Ecoports volledig geïntegreerd in de European Sea Ports Organisation (ESPO). Ecoports is een van de belangrijkste milieu gerelateerde initiatieven geworden binnen de Europese havensector. Het doel van Ecoports is om bewustwording te vergroten, zorgen dat havens voldoen aan wet-en regelgeving en het in stand houden van een hoge standaard als het gaat om milieubeheer en het verduurzamen en innoveren van de haven.

De Ecoports-leden moeten worden gezien als de drijvende kracht van het netwerk, het is duidelijk dat de toegevoegde waarde van de Ecoports-leden verder rijkt dan het netwerk alleen. Ecoports helpt Europese havens om vooraan te staan als het gaat om het nemen van initiatieven met betrekking tot milieu, verduurzaming van havenactiviteiten, innovatie, verbetering van de volksgezondheid en de uitdagingen van klimaatverandering.

Om initiatieven te kunnen ontwikkelen en uitvoeren heeft Ecoports een systeem ontwikkeld wat er voor moet zorgen dat havens worden aangemoedigd om hun ervaringen over milieu uitdagingen vrij te delen.

De focus van Ecoports ligt voornamelijk op het versterken en ondersteunen van Europese havens als het gaat om de uitdagingen van morgen.

Port of Harlingen is EcoPorts-gecertificeerd. ESPO verstrekt EcoPorts-certificaten aan havens die de milieuwetgeving onder controle hebben en iedere twee jaar stappen zetten en doelen ontwikkelen om de impact van de haven op de (natuurlijk) omgeving te verkleinen. Deze doelen worden vastgelegd in een *Port Environmental Review System* (PERS) die tweejaarlijks ingediend moet worden om het Ecoports certificaat te behouden.

Inhoud

1. Introductie - <i>Koers naar duurzame groei</i>	5
2. Omschrijving havengebied.....	6
3. Policy statement	8
4. Milieu aspecten	10
3.1 (Scheeps)afval	10
3.2 Water kwaliteit	14
3.3 Luchtkwaliteit	17
3.4 Energie en verlichting	18
3.5 Baggeren	22
3.6 Maatschappelijk verantwoord ondernemen	23
3.7 Geluid.....	25
5. Management	27
6. Stakeholders	28
7. Actielijst milieuaspecten	29
8. Contact informatie.....	30

1. Introductie - *Koers naar duurzame groei*

In 2018 is de Port of Harlingen verzelfstandigd. Als nieuw havenbedrijf (NV PoH) hebben wij gekeken waar wij ons de komende jaren op willen richten. De ambitie is dat de NV PoH in 2035 het duurzame maritieme en logistieke hart van Noord-Nederland is geworden door te groeien met respect voor de natuurlijke omgeving zonder fysiek uit te breiden. Om deze ambitie naar 2035 uit te stippelen is samen met onze stakeholders De havenvisie 2019-2035 – Koers naar duurzame groei ontwikkeld. De focus binnen de havenvisie ligt met nadruk op werkgelegenheid behouden en creëren en de continuïteit en groeimogelijkheden van bedrijven te garanderen met respect voor, en in balans met, de natuurlijke leefomgeving. Om deze ambities voor 2035 te kunnen realiseren is samenwerking met stakeholder essentieel.

Strategie

Om voor Harlingen en omgeving een plek van betekenis te zijn en te blijven is het belangrijk dat de haven zich duurzaam ontwikkeld. Met respect en behoud van de ecologische waarde van het waddengebied richt NV PoH zich op groei binnen de bestaande ruimte en het behouden van sterke niches en sectoren. Door havenbedrijven en clusters met elkaar te verbinden kan men elkaar onderling versterken en wordt samenwerken gestimuleerd. Door de korte lijnen met bedrijven en bestuurders kan NV PoH snel inspelen op ontwikkelingen. De komende jaren gaan wij ons daarom focussen op economische structuurversterking, verduurzaming en transport en logistiek.

Onze rollen

Als havenbedrijf faciliteren en stimuleren wij ontwikkeling, groei, innovatie, duurzaamheidsinitiatieven en goederenvervoer over water. Tegelijkertijd zijn wij kuitenbijter en bruggenbouwer. Wij houden de aandacht gericht op de samenwerking tussen en de ontwikkeling van bedrijven en de haven en creëren synergievoordelen met als uitgangspunt “het juiste bedrijf op de juiste plek”. Vanuit onze visie en strategie sturen wij de haven ondernemend, slagvaardig en eenduidig aan. Als havenbedrijf zijn wij facilitator, aanjager en regisseur. Door ons voortdurend bewust te zijn van deze drie rollen, kunnen we de doelen en ambities voor de haven van Harlingen waarmaken. Op deze wijze creëren wij een stabiele, effectieve, veilige en duurzame basis voor een professionele en veelzijdige haven.

Ecoports

In 2035 is Port of Harlingen een van de duurzaamste havens van Nederland. Wij zijn de aanjager in de ontwikkeling en toepassingen van duurzaamheid op het gebied van ecologie, visserij, afval, schone scheepvaart, duurzame materialen en energiebesparingsprogramma's. De ambities en de daaruit voortvloeiende doelen die zijn gesteld in de havenvisie met betrekking tot ontwikkeling, innovatie en verduurzaming van de haven geeft voor de komende jaren invulling aan het PERS. Op deze wijze behoud Port of Harlingen gegarandeerd zijn Ecoports duurzaamheidscertificaat voor de komende jaren. Door middel van het PERS worden de doelen en ambities gemonitord waardoor de Port of Harlingen zich de komende jaren zal blijven verduurzamen, innoveren en ontwikkelen binnen de bestaande ruimte met respect voor de natuurlijke leefomgeving.

Wilt u de volledige *havenvisie 2019-2035 – Koers naar duurzame groei* nalezen? Dan kunt u gebruiken maken van de volgende link: <https://www.portofharlingen.nl/havenbedrijf/havenvisie/>

2. Omschrijving havengebied

De haven van Harlingen ligt aan de Waddenzee, die sinds 2009 tot het UNESCO-werelderfgoed behoort. Vanwege de kwetsbare omgeving zijn er op regionaal, nationaal, Europees en wereldniveau afspraken gemaakt om de Waddenzee goed te beschermen. Door te werken mét de Waddenzee kan Port of Harlingen, met respect voor de omgeving, duurzaam blijven groeien, de regionale ontwikkelingen blijven versterken en de nationale verbindingen blijven stimuleren.

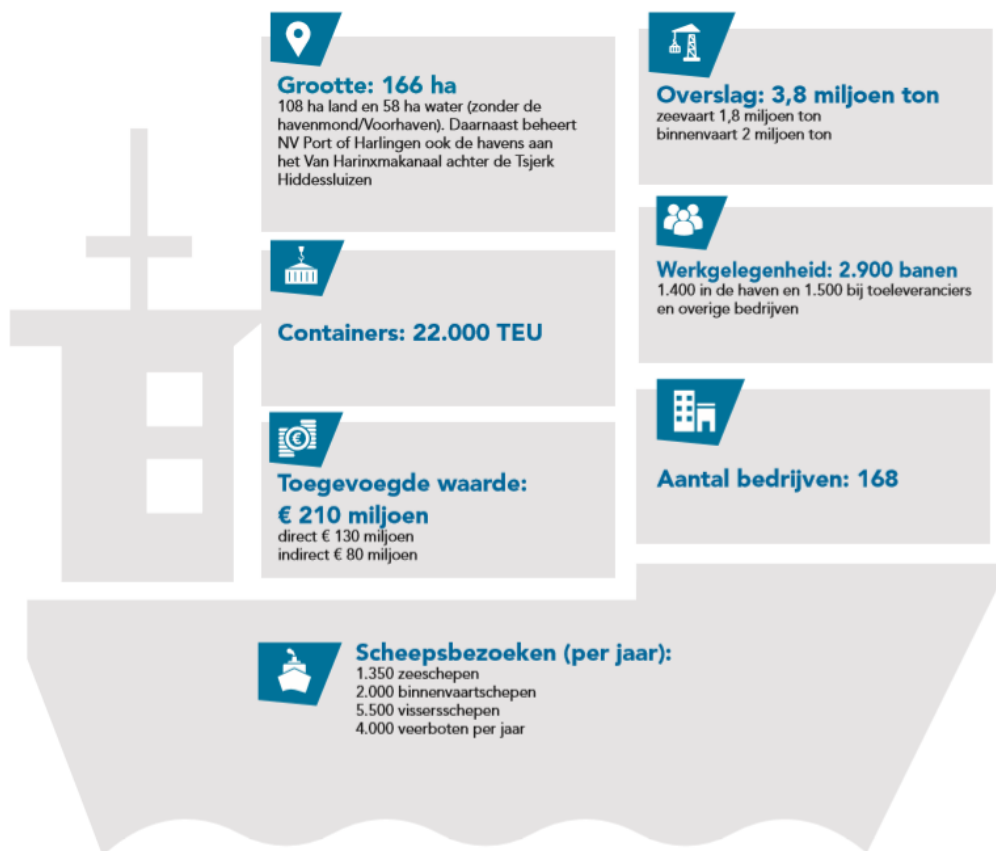
De haven van Harlingen heeft een sterk gemengd karakter. In totaal zijn er 168 bedrijven gevestigd in het havengebied. In het havengebied wordt lading overgeslagen uit zee- en binnenvaartschepen. Vissers komen er hun vangst afleveren, die ter plekke wordt verwerkt. Er worden schepen gebouwd, afgebouwd, gerepareerd en onderhouden, met als bijzondere (en groeiende) tak van sport de bouw en refit van megajachten. Er is een laad- en loslocatie voor containers, er wordt projectlading verwerkt en er worden casco's voor de woningbouw geproduceerd. De haven heeft ook industriële bedrijvigheid, waaronder zoutwinning en -verwerking, een betonfabriek, de gaslocatie van Vermilion Energy en de reststoffencentrale REC. De bedrijvigheid in de haven van Harlingen is geografisch geclusterd (*afbeelding 1* op de volgende pagina):

- In de Industriehavens zijn de traditionele havenactiviteiten, i.c. de op- en overslagactiviteiten en de daarmee verbonden industriële bedrijvigheid, alsmede de scheepsbouw en scheepsreparatie gehuisvest;
- De Visserijhaven omvat de ligplaatsen van de Urker vissersvloot, de visveiling en bedrijven voor verwerking en opslag van vis en visproducten;
- In de Nieuwe Voorhaven meren de veerboten naar Terschelling en Vlieland van rederij Doeksen af;
- De Nieuwe Willems haven en het Dok zijn de oude zeehavens van Harlingen. Zij hebben hun functie als industrie- en overslaghaven verloren en worden gebruikt voor de bruine vloot. Ook de havens in het historisch centrum van Harlingen, i.c. de Noorder- en Zuiderhaven en de Oude Buitenhaven, hebben een recreatieve functie.
- Aan het Van Harinxmakanaal bevinden zich de industrieterreinen Hermes, Koningsbuurt en Oostpoort. Voor een overzicht van de haven van Harlingen in cijfers zie *afbeelding 2* op de volgende pagina.

Afbeelding 1. Geografische cluster haven van Harlingen

De haven is bovendien goed gepositioneerd voor groot onderhoud aan kustverdedigingswerken en offshore windparken. De haven is grotendeels al ontwikkeld en uitgegeven aan klanten en gebruikers, maar door herstructurering en beter benutten van terreinen is er ruimte voor groei binnen het bestaande haven- en industriegebied.

Afbeelding 2. De haven van Harlingen in cijfers

3. Policy statement

Port of Harlingen (NV POH) heeft de ambitie om in 2035 hét duurzame maritieme en logistieke hart van Noord-Nederland te zijn. Door ons voortdurend bewust te zijn van onze rollen als facilitator, aanjager en regisseur, kunnen we onze duurzame ambities voor de haven van Harlingen waarmaken.

De havenactiviteiten zijn divers. Er is industrie, overslag, pleziervaart en natuurlijk de veerdienst naar Vlieland en Terschelling. De haven is de economische motor voor de regionale economie. Door te werken mét de Waddenzee kan Port of Harlingen, met respect voor de omgeving, duurzaam blijven groeien, de regionale ontwikkelingen blijven versterken en de nationale verbindingen blijven stimuleren.

Ondersteunend aan deze ambities is het Pact van Marrum. Het Pact van Marrum is in 2018 door NV POH samen met de Waddenzeehavens en Coalitie Waddennatuurlijk (CWN) ondertekend. In het Pact van Marrum zijn afspraken vast gelegd over het onderling versterken van de economie en ecologie en integraal beheer van de Waddenzee.

Daarnaast ontwikkelen wij ons eigen milieubeleid en managementsysteem afgestemd op onze havenactiviteiten en ambities. We zijn toegewijd om bij te dragen aan een duurzame ontwikkeling op de lange termijn door de milieueffecten van onze activiteiten te identificeren, te monitoren en te minimaliseren. We volgen hierbij de nationale normen (richtlijnen) zoals gedefinieerd door de Europese Zeehavenorganisatie (ESPO) in het Port Environmental Review System (PERS) en de principes van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Onze beloftes:

1. We ontwikkelen en onderhouden een passend milieubeheerprogramma via de PERS methode, zoals voorgeschreven door ESPO.
2. We optimaliseren de haven door middel van het "Building with Nature" principe.
3. We blijven goed op de hoogte van de huidige milieuwetgeving en voldoen, zover dit economisch gerechtvaardigd is, ook aan andere milieueisen die wij onderschrijven.
4. We minimaliseren onze ecologische voetafdruk door hulpbronnen zo efficiënt mogelijk te gebruiken. We bieden training en middelen om het milieubeleid uit te voeren. Daarmee voorkomen we milieuongevallen.
5. We ondersteunen havengebruikers in het faciliteren, innoveren en het blijven ontwikkelen van duurzame werkwijzen en het gebruik van duurzame producten.
6. We communiceren ons milieubeleid intern (met onze medewerkers) en extern (bijvoorbeeld met onze huurders, aannemers of de inwoners van Harlingen) door onze beleidsverklaring en milieurapportage elke twee jaar openbaar te maken.
7. We beperken de geluidsbelasting op onze directe omgeving.
8. We zorgen voor een efficiënte inzameling, controle en afhandeling van de verschillende afvalstromen in de haven.

9. We houden tijdens ontwikkelingen in de haven rekening met lichtvervuiling op de Waddenzee. We onderzoeken welke maatregelen nodig zijn om dit tot een minimum te beperken.
10. We stimuleren de scheepvaart gebruik te maken van schonere brandstof zoals Biogas, LNG en waterstof.
11. We minimaliseren de negatieve effecten van baggeren door te kijken naar nuttige toepassingen van slib.
12. We zorgen ervoor dat de haven een aangename plek is om te werken en te bezoeken.

Harlingen, februari 2020

Paul Pot

CEO

4. Milieu aspecten

Op basis van de impact die de haven activiteiten hebben op de milieu aspecten is een prioriteitenlijst opgesteld. Op basis van gesprekken die gevoerd zijn met het personeel en stakeholders zijn de meest relevante milieu aspecten geprioriteerd (*Tabel 1*).

Tabel 1. Prioritering milieuaspecten

Milieuaspecten
1. (Scheeps)afval
2. Water kwaliteit
3. Lucht kwaliteit
4. Energie en verlichting
5. Baggeren
6. Maatschappelijk verantwoord ondernemen
7. Geluid

3.1 (Scheeps)afval

Havenafval

Jaarlijks wordt het ingebrachte afval per afvalstroom geregistreerd. Er is op te merken dat de afgifte in afvalstromen jaarlijks fluctueert. Echter is er een licht stijgende lijn met betrekking tot het totale afgifte aan afval en het aantal schepen dat zijn afval afgeeft.

In de zuiderhaven zijn ondergrondse containers geplaatst die zowel voor de bewoners als voor de chartervaart zijn te gebruiken. Momenteel wordt gekeken naar eventuele uitbreiding voor ondergrondse containers in overige havens. In *tabel 2* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Havenafval*.

Tabel 2. Actielijst Havenafval

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2018	Havenafval	<ul style="list-style-type: none"> Uitbreiden ondergrondse containers 	2019	In ontwikkeling
2010			<ul style="list-style-type: none"> Afval inzameling per afvalstroom monitoren 	2019
		2017		Hoeveelheid ingezamelde afval neemt toe
		2015		Hoeveelheid ingezamelde afval neemt toe
		<ul style="list-style-type: none"> Aantal schepen bijhouden die afval afgeven 	2019	Neemt toe (1424)
			2018	Neemt toe (1138)
2017		Neemt toe (1087)		

Afval afkomstig vanuit het binnenland

Afval in de haven is mede afkomstig wat vanuit de rivieren en kanalen wordt meegevoerd. De NV PoH is daarom toegewijd om het afval wat vanuit het binnenland de haven in stroomt te monitoren en te reduceren. Momenteel is er contact met verschillende partijen om een mogelijke oplossing te vinden voor het afval probleem in de haven. In *tabel 3* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Afval afkomstig uit het binnenland*.

Tabel 3. Actielijst Afval afkomstig uit het binnenland

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2019	Afval afkomstig uit het binnenland	<ul style="list-style-type: none"> • Reduceren van afval vanuit het binnenland 	2019	In ontwikkeling

Green Deal – Visserij voor een schone zee

Op 20 November 2014 is de Green Deal Visserij voor een schone zee ondertekend. Deze green Deal is tot stand gekomen omdat verschillende partijen zijn overeengekomen dat de maritieme afvalkringloop gesloten moet worden doormiddel van preventie en afvalmanagement in de haven en door afgiftemaximalisatie van verschillende afvalstromen. Om dit te stimuleren wordt er meermaals per jaar een afvalwijzer verspreid onder de vissersvloot. Deze is tevens terug te vinden op <http://visserijvooreenschonezee.nl/havens/urk/>. In *tabel 4* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot de *Green Deal – Visserij voor een schone zee*.

Tabel 4. Actielijst Green Deal- Visserij voor een schone zee

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2017	Green Deal – Visserij voor een schone zee	<ul style="list-style-type: none"> • Vloot bewustmaken over de afvalwijzer 	2019	In continue uitvoering - Periodiek uitgeven van de afvalwijzer onder de vloot

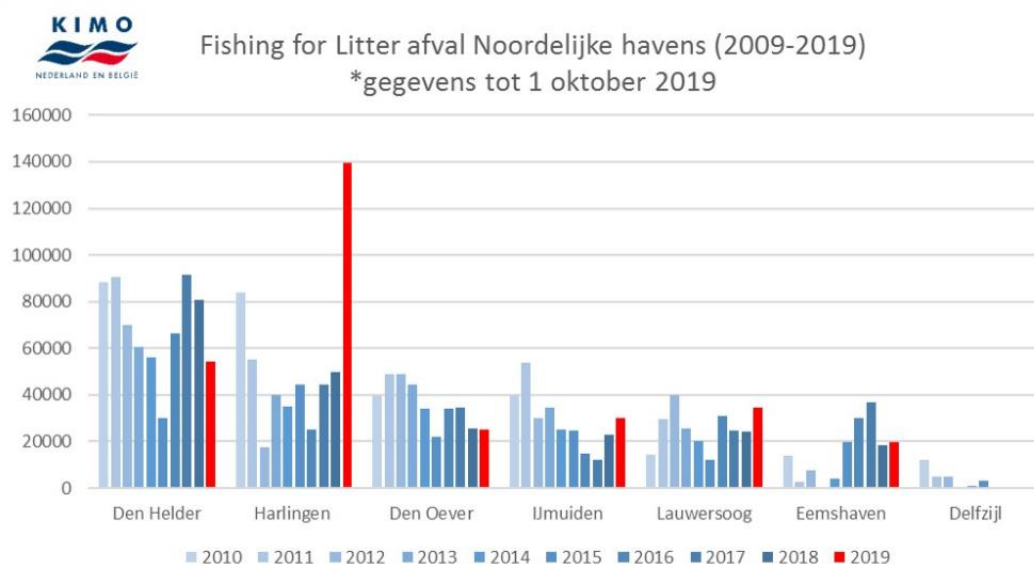
Fishing for litter

Fishing for litter is tevens een initiatief wat is voort gekomen vanuit de Green Deal - visserij voor een schone zee. De bodemvissers krijgen tijdens het vissen vaak ongewenst zwerfafval in hun netten. Dit afval komt in zee doordat het daar gedumpt is of via rivieren/kanalen de zee in stroomt. Door de bodemvissers te voorzien van big Bags van Kimo kunnen zij het opgeviste afval aan boort opslaan. Vervolgens worden deze bigbags door KIMO kosteloos opgehaald en afgevoerd. In *tabel 5* is een overzicht weergegeven van het aantal deelnemende schepen aan het fishing for litter project.

Tabel 5. De deelnemende schepen aan Fishing for litter (Kimo, 2020)

UK 34	FD 283	UK 284*
UK 152	UK 197*	UK 45*
PW 447	Z 41	SC 25
H 426	UK 272	SC 35
PZ 657	E 104	SC 45
UK 184*	UK 195	PD 43
LT 60	UK 160	PD 147
UK 158*	UK 161	GY 127
UK 184*	UK 64	Z 525
H 225	OD 1	PH 63
RN 1	SCH 63*	ST 27
UK 147	UK 148	UK 149
UK 150	UK 151	UK 153

Zes keer per jaar wordt door het KIMO het zwerfafval vanuit verschillende havens gemonitord (*Afbeelding 3*). Door de ramp van de MS Zoe is er mogelijk meer afval opgevist door de bodemvissers in Harlingen. Dit laat wederom zien hoe belangrijk deze belangeloze inzet van de vissers is om het afval uit zee te krijgen. In *tabel 6*, op de volgende pagina, is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot de *Green Deal – Visserij voor een schone zee*.

Afbeelding 3. Afgifte afval fishing for litter project per haven (KIMO, 2019)

Tabel 6. Actielijst Fishing for litter

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2009	Fishing for litter	Totaal aan ingezamelde afval registreren in kg	2019	140.000 kg
			2018	44.800 kg
			2017	44.480 kg
2009	Fishing for litter	Aantal deelnemende schepen	2019	39 schepen
			2018	27 schepen
			2017	25 schepen

Green Deal - Scheepsafvalketen

Met de Green Deal Scheepsafvalketen dient verdere verontreiniging van zeeën en oceanen te worden tegen gegaan. Door preventie, scheiden en recyclen van plastic en het verbeteren van toezicht en harmonisatie van afvalafgifte in de haven kan er worden bijgedragen aan het sluiten van de kunststofkringloop.

Momenteel heeft NV PoH de Green Deal Scheepsafvalketen nog niet officieel ondertekend. Echter wordt er al wel volledig naar gehandeld. Het streven is om komend jaar de Green Deal Scheepsafvalketen officieel te ondertekenen. In *tabel 7* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot de *Green Deal – Scheepsafvalketen*.

Tabel 7. Actielijst Green Deal - Scheepsafvalketen

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2018	Green Deal - Scheepsafvalketen	Ondertekenen van de Green Deal	2019/2020	In ontwikkeling

3.2 Water kwaliteit

Waterkwaliteit is een belangrijk milieuaspect voor de NV PoH. Het water in de Waddenzee wordt beschouwd als natuurlijk water en het doel is om het schoon te houden. Om vervuiling te voorkomen, zijn er veel initiatieven. Om dit te doen heeft de EU en de nationale overheid verschillende wetten en voorschriften met betrekking tot de waterkwaliteit opgelegd:

- Kaderrichtlijn Water
- Internationale Rijn-Commissie
- Internationale Maas-Commissie
- Internationale Schelde-Commissie
- Vereniging van Rivierwaterbedrijven RIWA,
- OSPAR en EURATOM
- Schelpdierwaterrichtlijn
- Nitraatrichtlijn
- Ballastwaterverdrag

De kaderrichtlijn water (Kader Richtlijn Water (KRW)) verplicht alle EU-leden om voldoende schoon oppervlakte- en grondwater te hebben en te onderhouden. Om dit af te dwingen, meet Rijkswaterstaat de kwaliteit van het water. Dit meetprogramma “Monitoring Waterstaatkundige Toestand des Lands” (MWTL) heeft als doel:

- De omstandigheden en trends van het water zowel chemisch als biologisch analyseren
- Beoordelen van de kwaliteitsdoelstellingen
- Maatregelen nemen met betrekking tot nationale en internationale overeenkomsten

Oliemorsingen

De bepalingen in het Havenreglement Harlingen 2019 zijn complementair aan hogere regelgeving, zoals overheidsvoorschriften. Met name de Binnenvaartpolitiereglement (Binnenvaartpolitiereglement), regeling voor rapportage en communicatie met betrekking tot de scheepvaart (Regeling melding en communicatie scheepvaart), regeling voor het vervoer van gevaarlijke goederen door zeeschepen (Regeling vervoer gevaarlijke stoffen zeeschepen), de Wet inzake voorkoming van verontreiniging (Wet voorkoming verontreiniging door schepen), de algemene bepalingen inzake milieuwetgeving (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) en Europese voorschriften, zoals het Europees Verdrag inzake het internationale vervoer van gevaarlijke goederen over de binnenwateren (Europees verdrag inzake het internationaal vervoer van) gevaarlijke stoffen over binnenwateren).

Momenteel wordt het Havenreglement Harlingen 2019 herzien en wordt deze inhoudelijk aangepast. Om complementair te blijven aan bovengenoemde wet- en regelgeving zullen er aanpassingen zijn met betrekking tot oliemorsingen die ontstaan tijdens het bunkeren. Hoe deze aanpassingen eruit gaat zien zal in 2020 nader bekend worden. In *tabel 8* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Oliemorsingen*.

Tabel 8. Actielijst Oliemorsingen

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2019	Oliemorsingen	• Herzien van de havenreglement 2019	2020	In concept klaar
2020		• Aantal oliemorsingen registreren en monitoren	2020	-

Afvalwater

Momenteel wordt het grootste deel van het geproduceerde afvalwater door de bruine vloot rechtstreeks geloosd in zee, het binnenwater en/of in het havengebied. Uit het oogpunt van verduurzaming en natuurbehoud is dit iets wat zal moeten veranderen. In Nederland is er een wet die verbiedt om afvalwater op oppervlaktewater te lozen: *Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren* is een algemeen verbod op het lozen op oppervlaktewater. Deze wet kent echter nog vele uitzonderingen maar kent met de tijd steeds minder uitzonderingen. Zo werden plezierjachten in 2009 niet langer uitgesloten van deze wet en deze schepen moeten het afvalwater nu op zodanige wijze afvoeren dat het niet direct in het milieu wordt geloosd. Momenteel is de bruine vloot uitgesloten van deze wet. Niettemin wordt verwacht dat de vloot in de nabije toekomst aan deze wet zal moeten voldoen. In *tabel 9*, op de volgende pagina, is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Afvalwater*.

Tabel 9. Actielijst Afvalwater

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2014	Afvalwater	• Onderzoek hoe en waar de infrastructuur van afval water uitgebreid/aangepast moet worden	2020	In ontwikkeling

Ballastwater

Sinds 8 september 2017 is het Ballastwater-verdrag van kracht. Dit verdrag is, op enkele uitzonderingen na, van toepassing op alle zeeschepen die onder een land zijn gevlagd of onder het gezag staan van het land dat tot het verdrag is toegetreden. Per 8 september 2017. moeten schepen voldoen aan een specifieke standaard wat inhoudt dat schepen hun ballastwater gedurende de reis moeten verversen. Na 8 september 2019 moeten schepen voldoen aan een tweede standaard. Deze standaard stelt lozingseisen aan het ballastwater dat wordt ont-ballast. Om aan deze eisen te kunnen voldoen moet ballastwater aan boord worden behandeld of moet het worden afgegeven in de haven. Veel schepen zullen dus een ballastwaterbehandelsysteem installeren vanaf het moment dat zij aan deze tweede standaard moeten voldoen.

In een internationaal georiënteerde haven als Harlingen is ballastwater een belangrijk milieuaspect. Ballastwater kan exotische soorten bevatten die het (lokale) ecosystemen kunnen schaden. Recente ontwikkelingen zijn gericht op het behandelen van dit ballastwater om de verspreiding van exotische soorten te voorkomen. Er zijn regels over ballastwater voor schepen die lange afstanden afleggen. Dit heeft voornamelijk betrekking op schepen uit tropische wateren.

Het bedrijf Mariflex Transfer Services B.V. heeft de vergunning om de *Invasave* te gebruiken. Deze vergunning is nodig omdat ze ballastwater uit zeeschepen zullen lozen.

Het ballastwater wordt behandeld (vóór lozing), met behulp van de *Invasave* om levende organismen te verwijderen. Om het ballastwater te behandelen heeft de *invasave* water nodig op locatie van het betreffende schip. Het water wat ter plaatse wordt opgenomen voor het reinigen van het ballastwater krijgt dezelfde behandeling met de *invasave*. Op deze manier kan het water eventueel weer ingezet worden als ballastwater. Momenteel is de *invasave* nog niet inzet in Harlingen aangezien de tweede standaard met betrekking tot afgifte van ballastwater pas van kracht is. In *tabel 10*, op de volgende pagina, is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Ballastwater*.

Tabel 10. Actielijst Ballastwater

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2015	Ballast water	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelingen blijven volgen omtrent de ontwikkelingen van ballast water en hoe acties geïnitieerd kunnen 	2017/2020	Wanneer nodig kan er gebruik gemaakt worden van de <i>Invasave</i> van Mariflex
2017		<ul style="list-style-type: none"> Aantal ballastwater behandelingen monitoren 	2020	Er hebben nog geen ballastwater behandelingen plaats gevonden met de <i>Invasave</i>

3.3 Luchtkwaliteit

De Reststoffen Energiecentrale (REC) in Harlingen verbrand elke dag ruim 800 ton afval. Bij de aanlevering van het afval vindt er eerst nog een na-scheiding plaats. Dit om er voor te zorgen dat alleen brandbaar afval in de verbrandingsoven terecht komt. De verbranding wordt continu gemonitord en emissies worden onafhankelijk geregistreerd. De warmte die vervolgens vrij komt bij verbranding wordt gebruikt om water te verhitten waar stoom bij vrijkomt. Een deel van deze stoom wordt omgezet in elektriciteit. Het overige vrijgekomen stoom wordt gebruikt door de zoutfabriek. Op deze wijze wordt het hoogste rendement behaald in Nederland. Actuele dagelijkse metingen omtrent de uitstoot van het REC kunnen geraadpleegd worden op <https://www.omrin.nl/bij-mij-thuis/over-omrin/rec-harlingen/luchtemissies/>. In tabel 11 is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Onderzoek luchtkwaliteit Harlingen*.

Tabel 11. Actielijst onderzoek luchtkwaliteit Harlingen

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2016	Onderzoek luchtkwaliteit Harlingen	<ul style="list-style-type: none"> Meetresultaten onderzoek lucht kwaliteit, lucht kwaliteit REC 	2019	Resultaat definitieve rapport – Goede luchtkwaliteit
			2017	Goede luchtkwaliteit

3.4 Energie en verlichting

LNG

Wereldwijd zijn er verschillende ontwikkelingen met betrekking tot duurzame voorstuwing van schepen. Een van die duurzame ontwikkelingen is schepen die volledig op LNG varen. Echter vraagt dit om een aanpassing van de motoren, grotere opslagtanks voor LNG en een (eventuele) aanpassing in de infrastructuur voor het bunkeren van LNG.

Rederij Doeksen heeft inmiddels twee veerboten LNG veerboten laten ontwikkelen. In mei 2019 kwamen de veerboten (Barentsz&Vlamingh) de haven van Harlingen binnen. Beide veerboten liggen momenteel bij Nesta Shipping waar de volledige afwerking plaats gaat vinden. Naar verwachting worden beide veerboten in april 2020 in gebruik genomen.

Rederij Doeksen dient te voldoen aan de regels voor de binnenvaart inclusief de emissie verplichting. De emissie standaard is vastgesteld aan de hand van de CCR2 standaard met een verplichting tot het gebruik van een zwavelarme brandstof. De nieuwe LNG motoren van de veerboten van Doeksen voldoen al aan deze standaard. Tevens hebben de nieuwe LNG veerboten meerdere voordelen:

- Door het gebruik van zonne-energie wordt er minder LNG verbruikt;
- De vrijgekomen restwarmte word maximaal teruggewonnen voor verwarming en het opwekken van elektriciteit;
- Het elektrische piekvermogen dat kortstondig nodig is voor aandrijving van de boegschroeven tijdens het manoeuvreren in de havens wordt tijden de vaart opgewekt uit restwarmte en opgeslagen accubanken
- De toegepaste anti-foulingverf is gifvrij en daarom het mariene milieu niet aantast;
- Een reductie in geluid 50-75%
- Een verminderde uitstoot a CO-2 >11%
- Een vermindering in uitstoot van 95%

Alle voortgang van de afbouw van beide schepen is terug te lezen op <http://www.denieuweschepenvandoeksen.nl/>. In tabel 12 is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot LNG.

Tabel 12. Actielijst LNG

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2015	LNG	<ul style="list-style-type: none"> • Volgen en faciliteren van de ontwikkelingen en resultaten omtrent LNG project(en) 	2019/2020	Twee LNG veerboten zullen naar verwachting in 2020 in gebruik worden genomen
			2017	<ul style="list-style-type: none"> - Indienen milieuvergunning - Concept van Havenverordening is klaar (januari 2018)

Walstroom

Een schip kan gebruik maken van walstroom als zij aan de kade ligt. Hierdoor hoeft de generator niet meer draaiende gehouden te worden wat resulteert in een vermindering in geluidsoverlast en uitstoot. Het komt nog voor dat een schip geen gebruik maakt van walstroom wat zorgt voor extra uitstoot en geluidsoverlast bij omwonenden. Om deze reden heeft NV PoH de haven op verschillende plekken voorzien van nieuwe walstroom punten.

In de afgelopen twee jaar zijn in de Willemshaven nieuwe walstroom punten gerealiseerd. Wanneer de visserijhaven wordt vernieuwd zullen de walstroom punten ook aangepast worden. De NV PoH is vastbesloten om te onderzoeken waar het gebruik van walstroom haalbaar is in het overige deel van het haven(s). In *tabel 13* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Walstroom*.

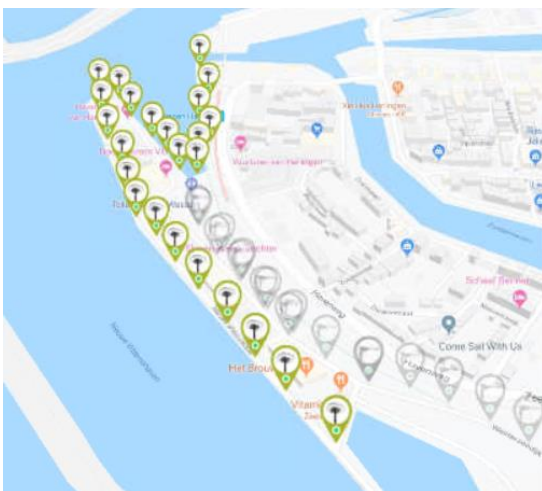
Tabel 13. Actielijst Walstroom

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2019	Walstroom	<ul style="list-style-type: none"> Onderzoeken waar walstroompunten geplaatst of vernieuwd moeten worden 	2019	In ontwikkeling – Uitbreiden van walstroom
2014			2017	Oude walstroompunten zijn vernieuwd

Lichtvervuiling

Overmatig licht kan een versturende werking hebben op zowel mens als dier. Het verminderen van overmatig licht als het donker is heeft niet alleen een positief effect op mens en dier, maar ook aan de vraag van verschillende stakeholders om te voldoen aan de voorwaarden voor een *Dark Sky Waddenzee*.

De gemeente Harlingen verzorgt het overgrote deel van de verlichting in het havengebied. In afgelopen jaren is door de gemeente Harlingen voor een groot deel de bestaande verlichting vervangen door Ledverlichting. De verlichting in de Willemshaven is volledig voorzien van nieuwe armaturen (*afbeelding 4* - groene punten) en zijn op strategische plekken herplaatst.

Afbeelding 4. Locaties in de Willemshaven die voorzien zijn van nieuwe armaturen

De armaturen bestaan uit 4 segmenten (*afbeelding 5 – Sustainer*) die beschikken over smart technology. De 4 segmenten kunnen in sterkte afzonderlijk van elkaar op afstand worden afgesteld. Hierdoor kan het verstrooien van licht naar zowel de waddenzeekant als Harlingen worden beperkt maar wel op een manier dat het licht nog functioneel is voor de activiteiten in de haven.

Afbeelding 5. De nieuwe armaturen in de Willemshaven

Tevens vragen de nieuwe armaturen om weinig onderhoud, hebben een lange levensduur, verbruiken aanzienlijk minder stroom en geven een reductie in CO emissies.

Op andere plekken in de haven wordt er al gebruik gemaakt van op afstand regelbare verlichting. Daarnaast zal overige verlichting wat nog niet vervangen is met LED-verlichting gefaseerd worden vervangen. In *tabel 14* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Lichtvervuiling*.

Tabel 14. Actielijst lichtvervuiling

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2014	Lichtvervuiling	• Aantal vervangen van LED verlichting geïnstalleerd door de Gemeente	2017/2020	Wanneer huidige verlichting kapot gaat wordt deze vervangen door LED-verlichting*
2016		• Toepassen van <i>Smart Lights</i>	2017/2020	Wordt toegepast. Op de industriekade op afstand en op de Kortelijnbaan handmatig.
2017		• Onderzoeken waar op de kades lamp en/of armaturen vervangen moet worden	2019	In ontwikkeling – In de Willemshaven zijn de oude lichtpunten voorzien van nieuwe armaturen

* Is van toepassing in het havengebied en in Harlingen

Groene energie

Het verlangen naar hernieuwbare energie neemt toe door de opwarming en uitputting van de aarde. Groene energie wordt opgewekt met schone, onuitputtelijke bronnen. Bronnen zoals wind, zonlicht, warmte van de aarde of biomassa. Daarom heeft de provincie Fryslân ervoor gekozen om duurzame energie uit eigen afval te halen om er gezamenlijk voor te zorgen dat de afvalcyclus wordt gesloten.

De coöperatie openbare verlichting & energie Fryslân (OVEF) is in januari 2018 voortgekomen uit Stichting Openbare Verlichting Fryslân (SOVF) en is opgericht door de 12 gemeenschappelijke Friese gemeenten en de provincie. Het doel van de coöperatie is om het beheer en onderhoud van openbare verlichting op een slimme en efficiënte manier te organiseren.

Omrin levert OVEF dankzij de duurzame productie van elektriciteit in Harlingen, de regionale "Garanties van Oorsprong". Deze regionale groene energie wordt grotendeels door Omrin geproduceerd uit biomassa uit Fries huishoudelijk afval dat na scheiding niet meer kan worden gerecycled tot grondstof.

De OVEF omvat de provincie Fryslân, 23 gemeenten., BV Sport, het Fries Museum / Keramiekmuseum Princessehof, Omrop Fryslân, Tresoar, de Veiligheidsregio Fryslân en de FUMO regelen samen de inkoop van hun energie via de OVEF.

CityTec en Heijmans hebben eind 2018 het onderhoudscontract ontvangen vanwege hun duurzame plan van aanpak. Hierbij willen zij in samenwerking met Pastiel werkzoekenden werven uit de regio om ze vervolgens op te leiden als onderhoudstechnici. Deze samenwerking tussen twee nationale partijen zorgt ervoor dat er altijd voldoende gekwalificeerde onderhoudstechnici zijn om de openbare verlichting te onderhouden en dat de werkgelegenheid in de regio voortdurend wordt bevorderd. Door gebruik te maken van slimme planning en moderne en energiezuinige apparatuur te gebruiken, dragen CityTec en Heijmans bij aan het verminderen van de CO₂-uitstoot. In *tabel 15* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Groene energie*.

Tabel 15. Actielijst Groene Energie

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2017	Groene energie	<ul style="list-style-type: none"> Betrokken blijven m.b.t. de ontwikkeling van duurzame energie bronnen 	2017/2020	Continu

3.5 Baggeren

Het ondiepe karakter van de Waddenzee dwingt de NV PoH om voortdurend vaarroutes te baggeren waardoor de haven bereikbaar blijft. Dit maakt het cruciaal om scheepvaartroutes op de juiste diepte te houden. Jaarlijks wordt gemiddeld 1 miljoen kubieke meter slib uit de havens verwijderd. Baggeren, en de verwijdering ervan, is echter een activiteit die een grote impact kan hebben op de natuur.

Baggeren en het opruimen van het baggerslib op andere locaties in de Waddenzee resulteren in een grote hoeveelheid drijvende deeltjes (zwevende stof), waardoor het water in wezen troebel wordt. Wanneer het water troebel is vindt er een verlaging van de primaire productie plaats. De afname in primaire productie heeft op zijn beurt invloed op bijvoorbeeld garnalen en vissen. De primaire productie is het hoogst in de lente en zomer. Derhalve zal in deze periodes een vermindering in baggeractiviteiten zijn om de impact van het baggeren tijdens de primaire productie te beperken.

Per 1 januari 2018 is een nieuwe vergunning voor baggeren afgegeven. Voor het nieuwe baggercontract is ook rekening gehouden met de hoeveelheid Co₂-uitstoot per schip en het ULSP-gebruik (brandstof met ultra laag zwavelgehalte). De baggeractiviteiten worden uitgevoerd door Baggerbedrijf de Boer Holding B.V., dit bedrijf heeft de CO₂-prestatieladder geïmplementeerd en is sinds 2012 ISO 14001-gecertificeerd.

Naast het standaard baggervaartuig wordt de Airset van de Boer ook regelmatig ingezet om de voorhaven te verondiepen. Dit gebeurt door middel van jets die water en lucht gebruiken om het slib in suspensie te krijgen. Vervolgens wordt door afgaand tij het slib meegevoerd naar de Waddenzee.

Een voorbeeld hoe dit systeem werkt kunt u bekijken via de volgende link:

<https://www.dutchdredging.nl/schip/airset-air-injection-dredger/>. In tabel 16 is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Bagger activiteiten*.

Tabel 16. Actielijst Bagger activiteiten

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2014	Bagger activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> Zoveel mogelijk buiten de primaire productie (voorjaar&zomer) bagger slib storten 	2017/2020	Continu

Slim toepassen slib

In het verleden is er onderzoek gedaan naar de slibmotor. Het project draagt bij aan een andere denkwijze over baggerslib. Op dit moment wordt verontreinigd baggerslib vaak verspreid op kustlocaties of naar speciale bassins gebracht. Met de slibmotorpilot wordt een *Building with Nature* aanpak toegepast. Hierbij wordt er gekeken naar hoe sedimenten door natuurlijke processen worden verspreid wanneer ze zo dicht mogelijk bij een kwelder worden afgezet. Het doel van deze *Building with Nature* aanpak is om de semi-natuurlijke groei van kwelders te stimuleren.

De haalbaarheid van een slibmotor is afhankelijk van een beoordeling van extra cycli:

- extra baggertijd, betekent extra kosten
- een waardering van de kweldergroei betekent natuurwinst
- verminder baggervolumes in de haven om kosten te drukken
- andere praktische voorwaarden, b.v. natuurlijke dynamiek, tijdsleuven, verwijderingslocatie

Een volledige beschrijving van het project en de resultaten zijn te vinden op:

<https://www.ecoshape.org/nl/themas/duurzame-havenontwikkeling/>

Momenteel is NV PoH aan het onderzoeken of er andere mogelijkheden zijn voor het duurzaam toepassen van baggerslib. In *tabel 17* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Slim toepassen slib*.

Tabel 17. Actielijst slim toepassen slib

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2019	Slim toepassen van slib	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoeken naar mogelijkheden voor het slimmer toepassen van baggerslib 	2019/2020	In ontwikkeling
2014	Slib motor	<ul style="list-style-type: none"> • Fondsen en vergunningen aanvragen voor het starten van het slibmotor project 	2015	Het project is inmiddels afgerond (2018)
		<ul style="list-style-type: none"> • Volgen van de ontwikkelingen en resultaten van de Slib motor 	2017	

3.6 Maatschappelijk verantwoord ondernemen

De lokale gemeenschap en de havenomgeving zijn belangrijk voor de NV PoH. Net zoals de haven belangrijk is voor de lokale gemeenschap. De haven is een bron van directe en indirecte werkgelegenheid. Deze banen kunnen worden gegroepeerd in verschillende sectoren: visserij en aanverwante industrieën; toerisme en recreatie; industrie; en transport. Deze sectoren vormen de economische ruggengraat van Harlingen om die reden belangrijk voor de regio van Fryslân.

De haven heeft een impact op mens en milieu. Het is daarom de verantwoordelijkheid van de haven om negatieve effecten van de haven activiteiten zoveel mogelijk te reguleren en de positieve effecten te maximaliseren. Het doel is om van de haven een aangename plek te maken om te bezoeken, werken en wonen. In wezen een goede buur zijn. Daarom verbindt de haven zich ertoe een havenmilieubeheersysteem (Port Environmental Review System - PERS) te ontwikkelen en te onderhouden om de meest relevante milieuaspecten en -effecten te identificeren, te bewaken en te beheersen om zo de milieu- en sociale prestaties te verbeteren.

Communicatie milieu en duurzaamheid en Regionale betrokkenheid

Het betrekken van de regio in het kader van communicatie op milieugebied willen we werken aan maatschappelijk verantwoord ondernemen door de regio te betrekken bij enkele activiteiten die plaatsvinden in het havengebied. Bijvoorbeeld door onze steun aan een energie-educatieproject. Meer specifiek willen we een samenwerking aangaan met onderzoekscentra en Nederlandse universiteiten (zoals in het verleden het geval is geweest met de Wageningen Universiteit en met Van Hall Larenstein) voor het aanbieden van stageplaatsen.

In afgelopen jaren hebben wij steun ontvangen van verschillende studenten van Hogescholen en Universiteiten. Zo hebben studenten de verlenging van de PERS certificering verzorgd en is er onderzoek gedaan omtrent veiligheid. Dit zetten wij komende jaren graag voort. In *tabel 18* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Communicatie milieu en duurzaamheid en Regionale betrokkenheid*.

Tabel 18. Actielijst Communicatie milieu en duurzaamheid en Regionale betrokkenheid

Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2014	Communicatie Milieu beleid	<ul style="list-style-type: none"> Ontwikkelen en onderhouden van het <i>Port Environmental management system (PERS)</i> 	2017/2020	Is herzien in continue ontwikkeling
2014		<ul style="list-style-type: none"> Het communiceren van ons milieu beleid via onze website en andere kanalen 	2015/2020	Deze PERS wordt twee jaarlijks herzien en beschikbaar gesteld op de website van NV PoH
2014	Regionale betrokkenheid	<ul style="list-style-type: none"> Verbonden blijven en samenwerken met onderzoeksinstituten, universiteiten en hogescholen voor stages m.b.t. milieu en ander aspecten 	2014/2020	Continu

3.7 Geluid

Tegenwoordig is er veel gefragmenteerde wet- en regelgeving met betrekking tot geluid. Bijvoorbeeld de Nederlandse wet Wet geluidshinder, die geluid in verband brengt met ruimtelijke ordening. Het dicteert dat buiten een industriegebied een zone moet worden ingesteld waarin het totale geluid niet meer dan 50 decibel mag bedragen. De vorm en grootte van de zone worden echter bepaald binnen het ruimtelijke planning proces. Het bestemmingsplan specificiert de geluidszonering voor een bepaald gebied.

Momenteel is in het ruimtelijk plan een ruimtelijke indeling voor de NV PoH vastgelegd. Bedrijven die in de haven werken of willen werken, moeten aan deze geluidsvoorschriften voldoen. Dit wordt gedetailleerd en geïmplementeerd/gehandhaafd door middel van een omgevingsvergunning. Momenteel zijn er geen regelmatige metingen van de geluidsniveaus in de haven en de nabijgelegen woonwijken, of in geluidsgevoelige objecten zoals scholen. Een goede beoordeling kan echter worden uitgevoerd op basis van klachten die worden ontvangen door de havenautoriteit. De regionale instantie die kan meten of de geluiden de limieten in de vergunningen overschrijden is de FUMO.

Het zuidelijke deel van de Vissershaven bevindt zich niet binnen het geluidszonegebied (*Afbeelding 6*) en ook gedeeltelijk buiten de grenzen van het industriegebied. In de huidige situatie bevinden de bestaande havenactiviteiten die geluid produceren zich voornamelijk in het hart van de zone voor geluidszonering. Nieuwe activiteiten waarvan wordt verwacht dat ze geluid zullen produceren, zullen worden gerealiseerd aan de noordgrens van de geluidszonering.

Afbeelding 6. Geluidszone havengebied Harlingen

Om de gewenste ontwikkeling mogelijk te maken en overlast voor de directe omgeving te voorkomen, zal NV PoH samen met de gemeente het bestemmingsplan "Industriehaven 2006" en de bijbehorende geluidszonering aanpassen. Ook zal worden onderzocht of het zinvol is om een 'geluids distributie'-plan op te stellen voor het havengebied.

Klachten en geluidsoverlast worden door de NV POH serieus genomen. Tot nu toe monitoren we sinds 2012 ons geluid. Onlangs heeft NV POH verschillende klachten ontvangen over geluidshinder van roterende generatoren in de Willems haven. De laatste jaren is de Willems haven echter volledig voorzien van walstroom. In 2020 zullen gesprekken worden gevoerd over de oorzaak van het gebrek aan gebruik van walstroom door sommige schepen. Tevens is de vissershaven nog niet op volle capaciteit om ieder vaartuig van walstroom te voorzien. Dit zal worden bereikt met de aanleg van de nieuwe stijger in de vissershaven. In *tabel 19* is een overzicht weergegeven van de ontwikkeling van de actie(s) met betrekking tot *Geluid*.

Tabel 19. Actielijst Geluid

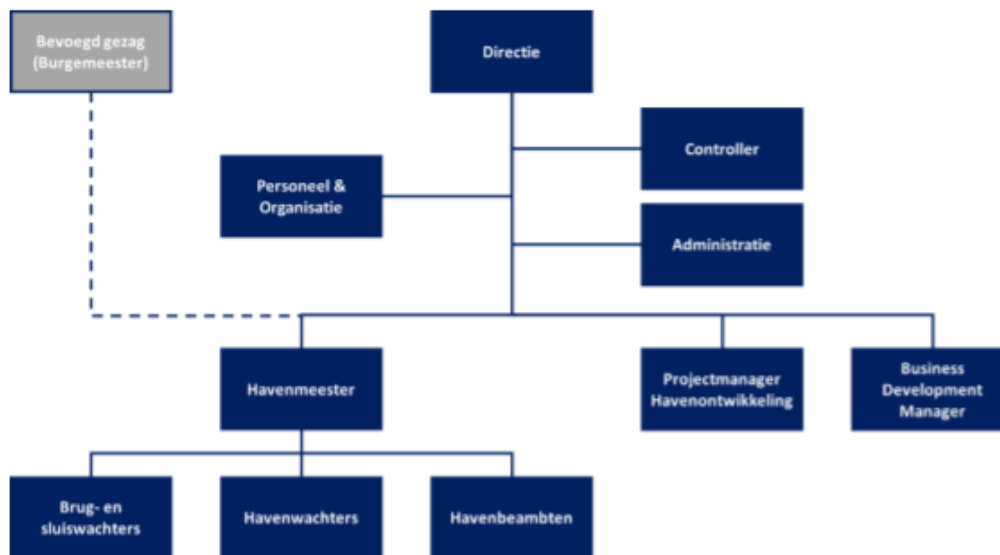
Gestart	Onderwerp	Actie	Jaar	Ontwikkeling
2012	Geluid	<ul style="list-style-type: none"> Klachten geluidsoverlast bijhouden 	2017/2020	Klacht ontvangen – actie ondernomen
			2017	In uitvoering – geen officiële klachten ontvangen

5. Management

Onderstaand is een overzicht weergegeven van de huidige organisatiestructuur (*Figuur 2*). In de organisatiestructuur zit een vast dienstverband van 18fte. Overige expertise die de NV PoH nodig heeft zal worden ingehuurd.

Flexibele experts:

- Juridisch
- Financieel
- P&O
- ICT
- Marketing and PR

Figuur 1. Organisatie structuur NV PoH 2019

6. Stakeholders

De komende jaren gaat NV PoH zich bezig houden met de doelen en ambities die gesteld zijn in de havenvisie 2019 - 2035 voor een hogere kwaliteit van het milieu en de leefomgeving en om een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven te creëren. Wij focussen de komende jaren op drie strategische prioriteiten:

Verduurzaming: NV Port of Harlingen is de progressieve aanjager in ontwikkeling en gebruik van duurzame toepassingen en productie

Economische structuurversterking: NV Port of Harlingen biedt een stabiele vestigingsbasis met gerichte ondersteuning

Transport en logistiek: Port of Harlingen is de efficiënte op- en overslaghub van Noord-Nederland

De ambitie is om zoveel mogelijk te faciliteren, aanjagen en regisseren om duurzaamheid en innovatie te stimuleren. In 2018 heeft Harlingen samen met de Waddenzeehavens en Coalitie Waddennatuurlijk (CWN) het Pact van Marrum ondertekend. In het Pact zijn afspraken gemaakt over het samenwerken tussen de Waddenzeehaven en CWN om economie en ecologie elkaar te laten versterken.

Stakeholders van NV PoH zijn onder andere:

- Provincie Fryslân,
- Gemeente Harlingen
- Gemeente Leeuwarden
- Groningen Seaports
- Harlingen Seaports Business Association
- It Fryske Gea
- Raad van Advies Waddenzeehavens
- Rijkswaterstaat
- Waddenvereniging
- individuele bedrijven in het havengebied
- Coalitie Wadden Natuurlijk

In totaal zijn er 168 bedrijven gevestigd in het havengebied (*Tabel 20*). PoH hanteert ook een eigen inventarisatie van in het havengebied actieve bedrijven, waarin het 103 bedrijven onderkend die weergegeven zijn in onderstaande tabel

Tabel 20. Overzicht met bedrijfsactiviteiten in de haven van Harlingen per sector

Sector	Aantal	Sector	Aantal	Sector	Aantal
Scheepsbouw en techniek	36	Scheepvaart	12	Dienstverlening en ship	15
Scheepsbouw, -reparatie en -jachtbouw	8	Zeescheepvaart	3	Walstroom en drinkwater	1
Scheepsmotoren	9	Sleepdienst	2	Scheepsbenodigdheden	3
Scheepselectronica	4	Veerdienst	2	Brandstoffen	2
Metaalbewerking	5	Survey en supply	4	Duik en berging	1
Windpower	1	Bruine Vloot	1	Loodsdienst	1
Waterbouw	2			Afvalinzameling	2
Wegtransport en overslag	22	Grondstoffen en materialen	7	Oliebestrijding	2
Stuwadoors	3	Mineralen	4	Cargadoors/scheepsagentschap	2
Op- en overslag	6	Hout en Bouwmaterialen	3	Industrieel water	1
Koel- en vrieshuizen	4	Visserij en visverwerkende industrie	7	Overige	4
Containeroverslag	1	Zee- en wadvisserij	2	Energie	3
Kraanbedrijven	4	Vis- en schelpdierverwerking	5	Onderwijs	1
Transportbedrijven	4				

7. Actielijst milieuaspecten

Op basis van de prioriteitenlijst in hoofdstuk 3 is er een actielijst (*Tabel 21*) opgemaakt. Deze actielijst laat per milieuaspect zien welke onderwerpen eraan verbonden zijn en welke acties daarop volgen.

Tabel 21. Prioriteitenlijst milieuaspecten

Milieu aspect	Onderwerp	Actie
Afval	Havenafval	- Uitbreiden van ondergrondse containers - Afval inzameling per afvalstroom monitoren - Aantal schepen bijhouden die afval afgeven
	Afval afkomstig vanuit het binnenland	Reduceren van afval vanuit het binnenland
	Green Deal – Visserij voor een Schone zee	Vloot bewustmaken over de afvalwijzer
	Fishing for Litter	- Totaal aan ingezamelde afval registreren in kg - Aantal deelnemende schepen
	Green Deal - scheepafvalketen	Green Deal scheepafvalketen ondertekenen
Water kwaliteit	Olie morsingen	- Herzien van de Havenreglement 2019 - Aantal oliemorsingen registreren en monitoren
	Afval water	Onderzoek hoe en waar de infrastructuur van afval water uitgebreid/aangepast moet worden
	Ballastwater	- Ontwikkelingen blijven volgen omtrent de ontwikkelingen van ballast water en hoe acties geïnitieerd kunnen - Aantal ballastwater behandelingen monitoren
Lucht kwaliteit	Onderzoek luchtkwaliteit Harlingen	Meetresultaten onderzoek lucht kwaliteit, lucht kwaliteit REC
Energie en verlichting	LNG	Volgen en faciliteren van de ontwikkelingen en resultaten omtrent LNG project(en)
	Walstroom	Onderzoeken waar walstroompunten geplaatst of vernieuwd moeten worden
	Lichtvervuiling	- Aantal vervangen van LED verlichting geïnstalleerd door de Gemeente - Toepassen van <i>Smart lights</i> - Onderzoeken waar op de kades lamp en/of armaturen vervangen moet worden
	Groene energie	Betrokken blijven m.b.t. de ontwikkeling van duurzame energie bronnen
Baggeren	Bagger activiteiten	Zoveel mogelijk buiten de primaire productie (voorjaar&zomer) bagger slib storten
	Slim toepassen baggerslib	Onderzoeken naar mogelijkheden voor het slimmer toepassen van baggerslib
Maatschappelijk verantwoord ondernemen	Communicatie milieu beleid	- Ontwikkelen en onderhouden van het <i>Port Environmental management system (PERS)</i> - Het communiceren van ons milieu beleid via onze website en andere kanalen
	Regionale betrokkenheid	Verbonden blijven en samenwerken met onderzoeksinstituten, universiteiten en hogescholen voor stages m.b.t. milieu en ander aspecten
Geluid	Geluid	Klacht geluidsoverlast bijhouden

8. Contact informatie

[+31 \(0\)517 723 333](tel:+3120517723333)

haven@portofharlingen.nl

Postbus 225 8860AE Harlingen

Waddenpromenade 9-3 8861 NT Harlingen